

УДК 379.85:371.15
ББК74.61

Оксана Бойчак

РЕКРЕАЦІЙНИЙ ТУРИЗМ У ЗМІСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ВИПУСКНИКІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ “ТУРИЗМ”

У статті охарактеризовано сучасний стан підготовки фахівців для сфери рекреаційного туризму на прикладі спеціальності “Туризм”, визначено вплив дисциплін блоку рекреації на підготовку фахівців сфери рекреаційного туризму.

Ключові слова: туризм, рекреаційний туризм, туристична галузь, професійна підготовка.

Актуальність проблеми. В усі часи здоров'я людини вважалось однією із найвищих цінностей суспільства, що становлять основи духовного та економічного розвитку держави. Як стверджують експерти ВООЗ, здоров'я забезпечується не лікуванням, а попередженням хвороб. Проблеми збереження здоров'я людей та відновлення їхніх життєвих сил належать до першочергових завдань сучасної державної політики. Отож, одним із стратегічних завдань розглядаємо надання можливості якісного, повноцінного відпочинку та оздоровлення. Адже, саме стан здоров'я населення викликає занепокоєння. Упродовж останніх років зберігається тенденція до його погіршення, що зумовлено впливом негативних екологічних, соціально-економічних та психоемоційних факторів. Відтак, актуалізується проблема розвитку саме рекреаційного туризму. В енциклопедичному словнику-довіднику з туризму (за загальною редакцією В. Федорченка) рекреаційний туризм трактовано як вид масового туризму з метою оздоровлення, лікування й відпочинку, відновлення та розвитку фізичних, психологічних і емоціональних сил [2]. Україна може пропонувати власне такий вид відпочинку. Адже, українській землі притаманні потужні рекреаційно-ресурсні потенціали і досить сприятливі умови для розвитку рекреаційного туризму.

Однак, наші громадяни, вибираючи де їм провести відпустку, мають сьогодні ті ж можливості, що й громадяни інших країн. І частіше всього вони вибирають замість Одеси чи Криму – Хургаду чи Туреччину, замість Карпат – відпочинок на гірськолижних курортах Австрії чи Швейцарії. Ця конкуренція за вітчизняних та іноземних споживачів-туристів складається, поки що, не на користь вітчизняного туризму. Скажімо, згідно даних Державної служби статистики України прослідковується негативна динаміка щодо зменшення кількості внутрішніх туристів (у 2007 році – 2 155 316 внутрішніх туристів, а у 2013 – 702 615 осіб). Натомість кількість туристів – громадян України, які виїжджали за кордон щорічно збільшується (у 2007 році – 336 049, а в 2013 році цей показник вже становить 2 519 390 осіб) [1].

Попри те, що дослідження свідчать про великий потяг наших туристів до відпочинку у своїй країні. Все ж, хоча б раз спробувавши висококласного і кваліфіковано організованого обслуговування в інших країнах, вважають, що

турбази в Карпатах чи Криму без спеціальної програми обслуговування і туроперейтингу – на сьогодні недостатньо.

Отож однією з основних проблем цивілізованого розвитку рекреаційного туризму в нашій країні можемо розглядати – нестачу кваліфіковано підготовлених кадрів, що зумовлює необхідність організації й вдосконалення спеціальної туристської освіти, підготовки кваліфікованих кадрів.

Мета статті – обґрунтувати зміст і розкрити складові професійної підготовки фахівців туристичної галузі у вишах України.

Виклад основного матеріалу. Проблеми професійної підготовки фахівців сфери туризму, зокрема і рекреаційного, стали предметом пильної уваги й досліджень багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених. Серед них: С. Кобзова, Н. Кравченко, Ф. Мазур, П. Масляк, Н. Фоменко та багато інших.

Результати аналізу стану професійної підготовки майбутніх фахівців сфери рекреаційного туризму у вишах України та вимог ринку праці свідчать, що випускники вишів все ще неспроможні сповна задовольнити потреби, які існують щодо фахівців сфери рекреаційного туризму. Що в свою чергу гальмує процес розвитку означеної галузі.

Зважаючи на викладене, очевидно є потреба в підготовці фахівців з рекреаційного туризму, що є вкрай важливим для пропаганди здорового способу життя, профілактики захворювань, підвищення рівня рухової активності різних верств населення. Назріла необхідність підготовки фахівців, здатних задовольнити попит суспільства у здорових і працездатних громадянах [4].

Підготовку фахівців рекреаційного туризму ми розглядаємо як складову системи професійної туристської освіти. Професійну підготовку фахівців туристичної галузі здійснюють відповідно до Закону України “Про вищу освіту”, Закону України “Про туризм”, а також згідно галузевого стандарту вищої освіти України, галузі знань 1401 “Сфера обслуговування” напряму 6.140103 “Туризм”, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 08.11.2010 № 1059.

Звернемось до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 6.140103 “Туризм”. Вона визначає нормативний термін та нормативну частину змісту навчання за певним напрямом або спеціальністю відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня, встановлює вимоги до змісту, обсягу та рівня освіти й професійної підготовки фахівця. Нормативний термін підготовки, при денній формі навчання, становить чотири роки.

Освітньо-професійна програма підготовки ОКР “Бакалавр” напряму 6.140103 “Туризм” передбачає такі цикли підготовки:

- соціально-гуманітарна підготовка;
- фундаментальна, природничо-наукова та загальноєкономічна;
- професійна та практична.

Подаємо перелік навчальних дисциплін нормативної частини освітньо-професійної програми за циклами підготовки бакалавра.

Таблиця 1

Перелік навчальних дисциплін нормативної частини освітньо-професійної програми за циклами підготовки бакалавра

Навчальні цикли та назви навчальних дисциплін		Мінімальний навчальний час за циклами, кредити ЄКТС
I. Цикл соціально-гуманітарної підготовки (шифр – СГП)		
СГП 1.	Історія української культури	3,0
СГП 2.	Історія України	3,0
СГП 3.	Психологія	3,0
СГП 4.	Філософія	3,0
СГП 5.	Іноземна мова (за професійним спрямуванням)	6,0
СГП 6.	Друга іноземна мова	6,0
СГП 7.	Українська мова (за професійним спрямуванням)	3,0
СГП 8.	Політологія	2,0
СГП 9.	Фізичне виховання	6,0
Разом за циклом I		29,0
II. Цикл фундаментальної, природничо-наукової та загальноєкономічної підготовки (шифр – ФПНЗЕ)		
ФПНЗЕ 1.	Вища та прикладна математика	6,0
ФПНЗЕ 2.	Статистика	3,0
ФПНЗЕ 3.	Інформаційні системи та технології	3,0
ФПНЗЕ 4.	Економічна теорія	6,0
ФПНЗЕ 5.	Географія туризму	6,0
ФПНЗЕ 6.	Безпека життєдіяльності	1,5
ФПНЗЕ 7.	Екологія	1,5
ФПНЗЕ 8.	Основи охорони праці	1,5
Разом за циклом II		28,5
III. Цикл професійної та практичної підготовки (шифр – ПП)		
ПП 1.1.	Рекреаційні комплекси світу	3,0
ПП 1.2.	Організація туризму	15,0
ПП 1.3.	Організація готельного господарства	6,0
ПП 1.4.	Організація ресторанного господарства	6,0
ПП 1.5.	Право	6,0
ПП 1.6.	Маркетинг	6,0
ПП 1.7.	Менеджмент	6,0
ПП 1.8.	Облік і аудит	3,0
ПП 1.9.	Економіка підприємства	6,0
Разом за циклом III (навчальні дисципліни)		57,0

Проаналізувавши дані таблиці 1 бачимо, що підготовку фахівців сфери туризму спрямовано в основному на туроператорську і турагентську діяльність, натомість недостатньо її спрямовано на підготовку фахівців рекреаційного туризму. Очевидно, дисципліни блоку рекреації представлені в одній дисципліні – “Рекреаційні комплекси світу”. А її вивченню відведено менше часу, ніж на деякі предмети

фундаментальної, природничо-наукової та загальноекономічної підготовки. Цього часу недостатньо для оволодіння спеціальними знаннями та набуття практичних навичок, необхідних під час професійної діяльності в сфері рекреаційного туризму. Донедавна, підготовку студентів до рекреаційної діяльності здійснювали у межах кількох дисциплін: “Рекреаційні ресурси України”, “Рекреаційна географія”, “Рекреалогія”, “Рекреаційні комплекси”, “Організація рекреаційних послуг”, “Основи курортології” тощо [3].

У багатьох країнах світу рекреаційний туризм є окремим напрямом підготовки. Скажімо, у Польщі підготовка майбутніх фахівців індустрії туризму за напрямом “Туризм та рекреація” на бакалавраті передбачає спеціалізацію “Оздоровлення біологічне”, у магістратурі – “Курортний туризм та SPA”.

У Білорусії фахівців для рекреаційного туризму готують за напрямом спеціалізації “Спортивний та рекреаційний туризм”, а в Росії за напрямом підготовки “Рекреація та спортивно-оздоровчий туризм”.

Литовські студенти Європейського гуманітарного університету, що закінчили програму “Культурне надбання”, одержують ступінь бакалавра з рекреації та туризму.

На наш погляд, досвід цих країн заслуговує на увагу, оскільки, Україна володіє не менш потужним рекреаційним потенціалом. Вважаємо за доцільне відкриття нового напрямку підготовки “Рекреаційний туризм”.

Таким чином, за результатами аналізу вищезазначеного, доходимо до висновку про те, що вплив туризму, як сфери залучення населення до активного відпочинку, пізнавально-освітньої діяльності та задоволення культурних потреб, вирізняється його прямою та опосередкованою дією на здоров'я населення. Ефективне використання рекреаційних ресурсів в туристській діяльності потребує формування відповідних розділів освіти з урахуванням регіональних особливостей. Важливе місце у змісті підготовки фахівців сфери туризму повинні посісти дисципліни “Рекреалогія”, “Рекреаційні комплекси”, “Організація рекреаційних послуг”, “Медична географія та курортологія”. Також вважаємо за доцільне введення окремого напрямку підготовки “Рекреаційний туризм”.

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Енциклопедичний словник-довідник з туризму. Автори-укладачі: Смолій В. А., Федорченко В. К., Цибух В. І. – К.: Видавничий Дім “Слово”, 2006. – 372 с
3. Кобзова С. М. Роль дисциплін блоку рекреації у підготовці фахівців сфери туризму та готельного господарства до професійної діяльності. / С. М. Кобзова // Вісник Луганського національного Університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки. Частина III. – 2013. – № 18 (277). – С. 50–59.
4. Про заходи щодо пріоритетного розвитку освіти в Україні: Указ Президента України від 30 вересня 2010 р. № 926. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
5. Сокол Т. Г. Напрями професійної підготовки фахівців туризму у вищих навчальних закладах України. / Т. Г. Сокол // Економіка. Управління. Інновації. – 2011. – № 2 (6).

Ukraine has a strong recreational potential, that's why the main task for the government in sphere of spa business should be focus on the professional training of specialists in recreational sphere.

Key words: *tourism, recreational tourism, tourism industry, training.*